

Koronavirüs Salgınının Ekonomik Etkileri

Öncelikle salgının neden olduğu küresel krizin boyutlarını ortaya koyabilmek açısından önceki krizlerle kısaca karşılaştırmak gerekmektedir. Dünya, daha önce de birçok büyük kriz yaşamıştır. Son yüzyılın en bilinen krizleri 1929 ve 2008 küresel krizleridir. Ancak, yaşamakta olduğumuz Coronavirus salgınına bağlı krizin bu son iki büyük krizden çok daha derin etkilere sahip olabileceği öngörülüyor.

1929 ve 2008 krizlerinde; kriz özellikle bazı gelişmiş ülkelerde yoğunlaşırken gelişmekte olan ülkeler daha az etkilenecek büyümeye devam ettiler. Gelişmiş ülkelerin sermayeleri de daha güvenli gördükleri bu ülkeleri tercih etmişlerdir.

Bu krizin temel özelliği; hem arz hem de talep yetersizliğinin birlikte gerçekleşmesidir. Bir başka ifade ile hem üretim ayağında hem de tüketim ayağında sorunlar yaşanmaktadır. Tedarik zincirinde kırılmaların olması üretimde aksamalara neden olmaktadır. Perakende noktalarının hizmet verememesi ve bireylerin dağıtım kanallarına ulaşamaması nedenleriyle tüketiciler sadece temel ihtiyaçlarını karşılayabilmekte diğerlerini ötelemektedirler.

Kriz bazı sektörleri (sağlık, gıda, perakende, kişisel bakım-hijyen, bilişim ile e-ticaret) olumlu etkilerken diğer bazı sektörleri de (turizm, ulaşım, otomotiv, inşaat, imalat, enerji, finansal hizmetler, tekstil ve tarım gibi) olumsuz bir biçimde etkilemiştir. Krizin küresel olması ile birlikte büyük ve derin olması, mücadelenin de önemini arttırmaktadır.

Bu nedenle, krizle mücadelede de yeni yöntemler denenmelidir. Ancak bu mücadelede temel hareket noktası insanları ve firmaları ayakta tutabilmek olmalıdır. İnsanların başta sağlık olmak üzere temel ihtiyaçlarının karşılanması öncelikli konu olmalıdır. Bu bağlamda açıklanan istikrar paketinde; 3 ay süreyle işten çıkarmama ve çalışanlara 3 ay süreyle kısa çalışma ödeneği verilmesi ile ihtiyaç sahiplerine kaynak aktarılması oldukça önemli desteklerdir. Firmalar açısından da özellikle ihtiyaç duyulan nakit ihtiyaçlarının karşılanması konusunda destek olunmalıdır.

Krizin derinliği ne kadar süreceği ile de ilgilidir. Salgın uzarsa krizin boyutu da bağlı olarak artacaktır. Diğer taraftan krizin aşılabilmesi için küresel işbirliğine ihtiyaç vardır. Özellikle rezerv paraya sahip olmayan ülkelerin nakit ödemeleri konusunda ülkeler işbirliği yapmalı ve ödemeler yeniden yapılandırılmalıdır.

Diğer taraftan, her ülke kendi bakış açısına göre krizi yönetme konusunda tedbirler almaktadır. Türkiye’de bir istikrar paketi açıklamış ve ihtiyaçlara göre de sürekli güncellemektedir. Kriz sonrasında, hiçbir şeyin eskisi gibi olmayacağı, tarım ve hayvancılık sektörünün daha fazla önem kazanacağı, tarımsal üretim kapasitesine sahip ülkelerde yeterince üretim yapılamamasının bazı ülkelerde açlık sorununa neden olabileceği öngörülebilir.

Diğer taraftan, insanların doğa ve çevre üzerindeki tahribatlarına bir koruma getirilebileceği, emperyalist devletlerin vahşi yağmalama ve katliamlarına karşı

durabilecek birey ve örgütlerin ortaya çıkabileceği ve bunların egemen güçlerin olumsuz olabilecek kararları üzerinde etkili olabilecekleri düşünülebilir.

Prof. Dr. Kenan Aydın